

A gyógyszerészet történetéből

Gyógyszerészet 19. 464—468. 1973.

A gyógyszerészeti gyakorlat és tudomány első női művelői Magyarországon

BÁNÓNÉ DR. FLEISCHMAN MARIANN ÉS DR. ZALAI KÁROLY

A nők gyógyszerészeti pályára történő kiképzését, alkalmazását a *Gyógyszerészi Hetilap* 1893 szeptember 17-i száma vetette fel elsőként. A szaklapokban és a napilapokban a kérdéssel szemben álló cikkek hosszúsága látott napvilágot. Végül az 1895. december 31-én megjelent 72039 sz. közoktatásügyi miniszteri rendelet tette lehetővé a nők gyógyszerészi pályára lépését.

A gyógyszerészeti gyakorlat és tudomány első női művelői Magyarországon Thimagel Szerafin és dr. Légrády Erzsébet voltak. Az előbbi a kolozsvári egyetemen hazánkban elsőnek szerzett 1903-ban gyógyszerészi diplomát, az utóbbit a budapesti egyetemen 1906-ban elsőnek avatták gyógyszerészdoktorrá.

*

A nők munkavállalásának fokozódásával egyidejűleg bekövetkezett a gyógyszerészi pálya elnöksége. Napjainkban a gyógyszerellátásban — az egészségügyi munka e fontos szakágában — a dolgozók 80%-a nő. Érdemes visszaemlékezni a társadalmi átalakulás, fejlődés úttörőire hazánkban, a gyógyszerészeti gyakorlat és tudomány első női művelőire.

A *Gyógyszerészi Hetilap* 1893 szeptember 17-i száma elsőként foglalkozik a nők alkalmaztatásának kérdésével:

„Időnként előfordul, hogy némelyek különös előszeretettel szeretnek foglalkozni azon eszmével, hogy a nők alkalmaztassanak mint gyógyszerészek és pótolják azon hiányt, mely kétséget kizárólag, ma-holnap pályánkon bekövetkezhetik.

Számtalan okunk van, hogy a gyengébb bánásmóddhoz szokott nők alkalmaztatása ellen állást foglaljunk; de kénytelenek vagyunk beismerni, ha a közegészségügy érdeke megkívánná, készek leszünk arra, hogy utat nyissunk nekik pályánkhöz.

A tudomány oly hatalom, mely nemcsak a férfiak privilégiuma. — Az első főkéllék arra nézve, hogy nőket lehetne alkalmazni, leánygymnasiumok felállítására lenne Eddig Bécs, Prága, Berlin, Karlsruhe és Weinmarban vannak ily nemű gymnasiumok. Hazánkban eddig még nem volt szó leánygymnasiumok felállításáról.

A mi véleményünk az, hogy a nők alkalmaztatására ma még szükség nincs és hisszük, hogy ezentúl sem lesz” [1]

Az eszmét a női emancipáció hazai képviselője, a *Mária Dorottya Egyesület* kezdeményezte [2]. Az egyesület elnöke, gróf Csáky Albinné levelet írt *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, melyben kérte a nőknek orvosi és gyógyszerészi pályán történő alkalmazását *Wlassics*, a nagy jogtudós és reformer — akinek nevéhez fűződik

többek között ezer népiskola, valamint a leányközépiskolák alapjainak letétele is — magáévátette az egyesület kérelmét. A *Pesti Napló* 1895. február 15-i száma a következőkben számolt be erről olvasóinak:

„Dr. Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter olyan kezdeményező lépést tett, mely ismét új teret nyitna a nőknek a társadalmi élet nagy háztartásában. A közoktatásügyi miniszter ugyanis meg akarja nyitni a nők előtt a gyógyszerész-pályát, s gondoskodni akar arról, hogy a gyógyszerterak laboratóriumaiban is jusson munka a serény női kezécskének. A minisztert a *Mária Dorottya Egyesület* kezdeményező munkája vezette rá az egészséges gondolatra, s a napokban le is írt az egyesület elnökéhez, gróf Csáky Albinnéhoz, hogy ismeresse vele azt, amit az egyesület ezen a téren eddig is tett, mert a dolgot a kezébe óhajtja venni.” [3].

Más helyütt: „*Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter a január 31-én tartott képviselőházi ülésen kijelentette, hogy teljesen tisztában van azzal, hogy a gyermek-, nőorvosi és gyógyszerész pályára célszerű lenne a nők kiképzéséről gondoskodni, továbbá, hogy itt az ideje, hogy ezekkel a kérdésekkel komolyan foglalkozzunk. Berzeviczy, volt államtitkár hozzászólván, hasonló véleményt nyilvánított, midőn a felmerült eszmét örömmel üdvözölte.” [4].

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ennek értelmében 1895. február 14-én 343/95 sz. alatt levelet intézett a Magyar Királyi Tudományegyetem Tanácsához, melyben az egyetemi tanácsot szakvélemény adására szólította fel:

„A nőknek gyakorlati pályákra való alkalmazásának kérdése — írja — mindinkább előtérbe lépven, a közoktatásügyi kormány a társadalomnak ezen irányban való törekvése elől nemcsak nem térhet ki, de sőt kötelessége azt idejekorán figyelembe venni, s annak kellő mederben való vezetéséről gondoskodni. Figyelemre méltónak látszik előttem a *Mária Dorottya Egyesület* azon törekvése, mely azt célozza, hogy a nőknek alkalom és mód nyújtassék arra, hogy magukat gyógyszerészekké kiképezhessék. Nevezett egyesületnek ezen törekvésben minden esetre segédkezet kívánok nyújtani. Mégis elsősorban t. Címhez fordulok azzal a kéréssel, hogy a tudományegyetem bölcsészeti és orvostudományi karainak meghallgatása mellett, tegye tanácskozás tárgyává, valjon keresztülvihető volna e, hogy a nők gyógyszerészi pályára bocsáttassanak, — amennyiben pedig ezen kérdésre vonatkozó válasza kedvező volna, szíveskedjék az iránti becses javaslatát, hozzám mielőbb felterjeszteni, hogy, mely módot tartaná

hazai viszonyaink tekintetbevételével mellett legalkalmasabbnak ezen kérdés megoldására. Miatán a latin nyelvnek bizonyos fokú ismerete műhatatlanul szükséges és leánygimnáziumok egyelőre alig volnának szervezhetőek, tervbe vettem, hogy azoknak a nőknek, akik a gyógyszerészi pályát választják, módjuk és alkalmuk legyen a latin nyelv szükséges ismeretének megszerzésére” [5].

A miniszter ugyancsak szakvélemény közlésére kérte fel a Magyarországi Gyógyszerész-Egylet vezetőségét is:

„Tekintetes Zboray Béla gyógyszerész úrnak, mint a Magyarországi Gyógyszerész-Egylet elnökének:

A nőknek gyógyszerész pályára való kiképzése tárgyában a budapesti egyetem tanácsához intézett leiratom közlése mellett felkérem Tekinteteségedet, hogy a szóbanforgó kérdésre nézve a Magyarországi Gyógyszerész Egylet szakvéleményét kikérni és azt velem közölni sziveskedjék. Budapest, 1895. évi március hó 10-én. Wlassics Gyula” [6].

A M. Kir Tudományegyetem Orvostudományi Kara 1895. ápr. 2-án tartott ülésén adta meg véleményező válaszát [7]. — kifejtvén, hogy „... Európa legtöbb állama megengedte a nőknek az orvosi tanulmányokkal való foglalkozást és gyakorlatot, aminek egyik oka az, hogy a férfi orvos működését néha megnehezíti a női szeméremérzet. Mielőtt azonban nálunk is teljesítenék a nők kívánsága, fel kell vetni a kérdést, vajjon nálunk szükséges-e, kívánatos-e, lehetséges-e a kívánalom teljesítése. Ezt megvitattván a Kar végül is oda konkludált, hogy a hazai viszonyok közt nincs szükség női orvosok és női gyógyszerészek képzésére, ezzel egyéltelműen állást foglalt a nők orvosi, a gyógyszerészi pályára való bocsátása ellen.”

A Magyarországi Gyógyszerész Egylet 1895. június 7-én tartott gyűlésén értékelte a járásokból beküldött szakvéleményeket [8]. A titkári beszámoló alapján a 24 járás közül a nők alkalmazása mellett nyilatkozott 5, ellene 13; 6 járás részben nem küldött jelentést, részben nem tartott ülést, tehát mondhatjuk, hogy tartózkodott a véleménynyilvánítástól. Az igazgatóság tagjai meghallgatván a jelentést, saját véleményüknek is kifejezést adtak: a javaslat ellen nyilatkozott 4, mellette 2 tag; ez utóbbiak *Kriegner György* és dr. *Jármay Gyula* voltak. Végül soron a gyűlés résztvevői a nők pályára engedése kérdésében negatív álláspontira helyezkedtek, vagyis a kérdést elutasították [9]:

„Nagyméltóságú miniszter úr! A Magyarországi Gyógyszerész Egylet örömmel és mély hálával fogadta Nagyméltóságodnak f. évi március hó 10-éről kelt 11 248/95. sz. nagybecsű leiratát, amelyben egy, a gyógyszerészekre nézve nagyfontosságú kérdésben a Gyógyszerész Egyletet szakvélemény beadására hívja fel.

A leirat tárgyát képező kérdéssel, a nőknek a gyógyszerészi pályára való kiképzésének kérdésével, hónapok óta foglalkozik a leglelküismeretesebben, a legönzetlenebbül a magyar gyógyszerészi kar... Argumentumokban, véleményekben és in-

doklásokban gazdag beszédek egész sora hangzott el a gyűléseken, amelyek mind megegyeztek abban, hogy a közoktatásügyi kormány korántsem tesz szolgálatot szakmánknak, ha megengedi a nőknek a gyógyszerészi pályára való lépést. Ezek a tények a Magyarországi Gyógyszerész Egylet közgyűlését ariá bírták, hogy négy ellenszavazat kivételével kimondja, hogy a nőknek a gyógyszerészi pályára való kiképzését helytelennek tartja.”

Ezzel egyidejűleg és ezt követően számos cikk jelent meg a szakajtóban és a napi sajtóban egyaránt. Ezek kis részben a nők pályára bocsátása mellett (főleg, mivel bennük az olcsóbb munkaerőt látták), nagyobb részük viszont a kérdés ellen foglalt állást. Utóbbiak a nők gyenge fizikumára hivatkoztak, mely lehetetlenné teszi az esetleg 12—14 órási helytállást; a nő gyenge idegrendszerére, érzékeny lelkületére, mely által a közönség esetleges durva bánásmódját nem tudná elviselni. „Végül ne feledjük azt sem — írja például *Bozóky Béla* „Mutamur” c. cikkében —, hogy a nőt a természet eszményi szép és magasztos célra szemlélte ki. A nő hivatásában a valódi szerepkör nem a nyilvánosság, hanem a szűk családi kör.” Mások, így például *Gallik Géza* kassai gyógyszerész [10] sajnálattal állapítja meg, hogy a felsőbb leányiskolák tananyaga merőben különbözik a fiúgimnáziumok anyagától, tehát mindjárt a latin nyelv ismeretének hiánya az első akadály a pályára lépő nők előtt. Leánygimnáziumok esetleges létesítése megnyitná a lányok előtt az összes tudományos pályát. Így aztán „... szükséges volna — írja — az egyetemeken női tanfolyamok szervezése, ha csak azt nem akarnók, hogy a fiatal hölgyek és urak együttes lelkesedéssel hallgassák a tudós professzorok előadásait, mely esetben bizonyára illendő volna a tantermek falai hosszában zsöllyeszékeket elhelyezni a gardedamok számára.”

A Budapest napilap 1895. március 3-i száma a nőgyógyászattal foglalkozva, humoros képsorozatot közölt, melyben öt különböző komikus helyzetben ábrázolta a csinos szemrevaló patikárius kisasszonyt, orrán csiptetővel [11]. A Hét című napilapban *Incubus* tollából még egy pompás vígjáték is kerekedett „A patikáriusné” címmel [12].

Így azután a Gyógyszerészi Hetilap 1895. 25-i számában *Richter József*: „A közvélemény és a gyógyszerésznő” c. tárcája diadalmasan szögezhette le: „Azon határozat után, melyet a Magyarországi Gyógyszerész Egylet központi igazgatósága a gyógyszerésznők képzése ügyében elfoglalt, s amely teljes harmóniában csatlakozik az egyetemi tanács negatív álláspontja mellé, a női gyógyszerészek sorsa eldőltnek látszik” [13].

A cikkíró azonban ezúttal mégis tévedett. 1895. december hó 31-én megjelent a kérdést eldöntő 72 039. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet:

„Ő császári és apostoli királyi felsége, 1895-ik évi november hó 18-án, Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával, előterjesztésemre legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy a nőknek bölcsészeti, orvosi és gyógyszerész pályákra való lépés céljából — az illetékes felsőbb tanintézet meg-

hallgatása alapján — esetről-esetre engedély adások és részökre, miután tanulmányaikat a fennálló szabályok értelmében sikerrel befejezték, a képeztető oklevél kiadásukra.

Mint hogy a legfelsőbb elhatározásban, jelzett pályákra való léphetés feltételezi a nőknek a felsőbb tanintézetek illető karaira, rendes hallgatói minőségben való felvételét, az erre való jogosultságot pedig az 1883 évi XXX. törvényzikk értelmében szabályszerű középiskolai tanulmányok alapján kiállított érettségi vizsgálat adja meg, szükségesnek mutatkozik megjelölni azon módokat, melyeket a nők középiskolai tanulmányaira nézve irányadóknak kívánok tekinteni.

Középiskoláink az idézett törvényzikk 15. §-ának korlátai közt eddig is megadták az engedélyt a lányoknak, mint magántanulóknak. E módzartot ezentúl is fenn kívánom tartani.

Budapest, 1895 évi december hó 31-én. Wlassics s. k.

„A nőemancipáció hívei tehát — idézve a Gyógyszerész Hetilap 1895. december 1-i számát — diadalt arattak. A hírlapok vezércikkei mindezen óriási horderejű határozatról beszélnek és ünneplik pártkülönbség nélkül a merész reformert, Wlassics Gyulát” [14]. Ezt követően pedig... „A legfelsőbb beleegyezés megadását követő napon három kisasszony nyújtotta be folyamodását az egyetemi tanácshoz a gyógyszerészi tanfolyamra leendő felvételük tárgyában” [15]

Az első gyógyszerésznőt hazánkban *Thinágel Szerafin* személyében — a kolozsvári tudományegyetemen avatták fel 1903 június 18-án. A Gyógyszerész Hetilap 1903. június 21-i száma erről a következőkben tudósít: „Egyetemi zárószigorlatok: A Kolozsvári M. Kir. Tudományegyetemen az elmúlt héten folytak le a másodéves gyógyszerészhallgatók zárószigorlati. Szigorlatra jelentkezett 21, visszalépett 2, sikerrel vizsgázott 18, újabb vizsgálatra utasított 1. Sikerrel vizsgázott: *Thinágel Szerafin*.” Majd egy oldallal később [16]:

„*Thinágel Szerafin* gyógyszerészi oklevelet kapott.

Kolozsvárról érkezett tudósítás szerint *Thinágel Szerafin*, aki a hölgyek sorából legelsőnek lépett a gyógyszerészi pályára, az ottani tudományegyetemen folyó hó 18-án sikeresen letette a zárószigorlatot, s elnyerte a gyógyszerészi oklevelet. Üdvözljük ez alkalomból a kisasszonyt okleveles karsorsaink soraiban, s egyúttal konstatáljuk, hogy ismeretes szorgalmával s kitüntetéssel kiállott vizsgáival, fényesen beigazolta azt, hogy a gyengébb nem éppúgy hivatott a magasabb studiumokra, mint az erősebb, s ha az akaratörőhöz a pálya szeretete is csatlakozik, az eredmény nem lehet kétséges.

Bemutatjuk t. olvasóinknak új okleveles kollégánk jól sikerült arcképét, s azt kívánjuk neki, hogy minél előbb, mint gyógyszerértulajdonost üdvözölhessük.”

Egy évvel később a Gyógyszerész Hetilap 1904. február 21-i számában a Hymen hírek között a következő olvasható: „K. Pesthy Mihály gyógyszerész Tolnából eljegyezte *Thinágel Szerafin* okleveles gyógyszerész kisasszonyt, *Thinágel János*

nagyszombati királyi közjegyző lányát.” Majd alább: „Az első okleveles nőgyógyász, miként az a mai számunkban közölt Hymen hírekben kiténik, alaposan rácsodolt azokra az aggódókra, akik körömszakadtáig ellenesei voltak annak, hogy a tudományos pályák a nők részére is megnyitassanak, érvelve ama, már kissé elavult felfogással, hogy a tudományos pályák el fogják vonni a nőket természetes hivatásuktól, azaz a családi életben eddig betöltött ideálisan szép szerepüktől. *Thinágel Szerafin* kisasszonyból, a legelső hölgyből, aki a gyógyszerészi pályán oklevélhez jutott, úgy látszik, a tudomány szeretete nem ölte ki a nő természetes hivatását, mivel a vasszorgalommal megszerzett diploma után, nem is sok idő múlva, a főkötőt ambicionálta magának. Erről számol be fönti Hymen-hírecskénk, amelynek érdekességét az is növeli, hogy alig pár héttel azután, hogy az első orvosnő orvoskollegájának örök hűségét esküdött, az első gyógyszerész-pár is nyomdokukba lépett” [17].

A budapesti egyetem első ízben 1905 májusában avatott gyógyszerésznőket *Bokor Anna*, *Légrády Erzsébet*, *Murányi Vera*, *Horváth Erzsébet* és *Hauermann Olga* személyében [18]. Ezt követően a Gyógyszerész Karon a nőhallgatók száma fokozatosan növekedett. A továbbiakban a férfiak száma állandó csökkenést mutat, a gyógyszerészi pálya elhősesedik. Így 1975-ben a SOTE Gyógyszerésztudományi Karán 124 gyógyszerészjelöltet avattak, ebből 29 férfi hallgatót. A SZOTE Gyógyszerésztudományi Karán 78 avatottból 8 a férfi gyógyszerészek száma.

Mindezek mellett érdemes egy pillantást vetni az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének 1973. évi tájékoztatójában szereplő: „A nők helyzete az egészségügyben” című cikkre: „A gyógyszerészek között magas, közel 80%-os a nők aránya. Munkában való helytállásuk, magatartásuk, felkészültségük megfelel a követelményeknek. A vezetésben való részvételük — annak ellenére, hogy az utóbbi években némi változás történt — ma sem kielégítő. Ezt bizonyítják az alábbi adatok: Gyógyszertári központi igazgató: nő 2, férfi 18. Megyei főgyógyszerész: nő 5, férfi 15. Vállalati főgyógyszerész: nő 1, férfi 19. Gyógyszertárvezető: nő 701, férfi 740. E területen tehát kádarmunka szükséges” [19].

A gyógyszerészeti tudomány első női művelője Magyarországon dr. *Légrády Erzsébet* volt. Személyében tisztelhetjük az első gyógyszerésznőt, aki gyógyszerészdoktori fokozatot ért el.

100 éve, 1874. november 15-én Budapesten született. (Apja *Légrády Tivadar*, a neves *Légrády* testvéreknek, a Pesti Hírlap alapítóinak egyike.) Középiskolai tanulmányait, a négy felső osztályt a Veres Pálné által 1869-ben alapított felső leányiskolában végezte. A vizsgákat, valamint az érettségi vizsgálatot a Markó utcai fiúgimnáziumban tette le. Amint a Gyógyszerész Hetilap 1903. szeptember 6-i száma közölte, 1903. augusztusában gyógyszerész-gyakornoki vizsgáit *Légrády Erzsébet* kitűnő eredménnyel végezte, másik négy nőtársával együtt. 1903-ban iratkozott be a budapesti egyetem bölcsész-, majd orvoskarára gyógy-

szeréshallgatónak, és 1905-ben gyógyszerésszé avatták. Azon öt nőhallgatók egyike, akik elsőként kaptak gyógyszerési diplomát a budapesti egyetemen. Ezt követően a prof. dr. *Lengyel Béla* által vezetett II. kémiai intézetben dolgozta ki gyógyszerészdoktori értekezését: „A fémeknek a fotografus-lemezre való hatásáról” címmel. Ebben — a ma is nagy érdeklődésre számot tartó — munkában igen fontos, ma is helytálló következtetéseket ismertet. 1906. június 3-án — ahogy a Gyógyszerési Hetilap június 10-i számából is értesülhettünk:

„Doktorrá avatták az első gyógyszerész kisasszonyt.

Amióta a Wlassics-féle rendelet megnyitotta a gyógyszerési pályát a nők előtt is, évről-évre szaporodik egyetemünkön a nőhallgatók száma, akik közül többen már a gyógyszerészi oklevelet is megszerezték. Eddig azonban a kartársnők az oklevélnél magasabb akadémiai fokot nem ambicionáltak maguknak, most azonban már akadt köztük olyan is, aki a doktori fokozatot megszerezte, *Légrády Erzsébet* a legelső doktor-kisasszony a gyógyszerési pályán, akit a szokásos formások között promoveáltak a múlt héten doktorrá a budapesti egyetemen” [20].

1913 szeptemberében a Hágában rendezett XI. Nemzetközi Gyógyszerész Kongresszuson a magyar gyógyszerészetet dr. *Légrády* is képviselte, a magyar delegáció egyik tagjaként. A hágai élményről „Levél a hágai kirándulásról” címmel több részes, fordulatos tárcában számolt be a Gyógyszerési Hetilap olvasóinak. A banketton elmondott — és az alábbiakban közölt — pohárköszöntőjével pedig olyan kitörő sikert aratott, hogy a holland miniszterelnök egy külön beszélgetésen is fogadta a magyar gyógyszerész-doktornőt.

„Hölgyeim és uraim! — hangzott *Légrády Erzsébet* pohárköszöntője — Kongresszusunkon oly nagyszámban látom a női gyógyszerészeket, hogy lehetetlen e dolgról hallgatnom. A hallgatás különben sem nagyon erős oldalam.

Hölgyeim, testvéreim, Hygieia leányai! Örömmel látlak ily számosan; mély megindulással látom, hogy lelkesek vagytok és ügyünkért lángolok, s boldog vagyok, hogy itt találkoztam veletek a szép hollandus földön, szabad hazájában egy szabad és vendégszerető nemzetnek, nevető hazájában a tavaszi virágnak.

Uraim, minden országbeli kollegám és ti magyar honfitársaim! Mi ketten magyar nő-gyógyszerészek távoli hazából jöttünk ide, hogy szavunkat hollandi nővéreink szavával egyesítsük.

Eljöttünk, hogy elmondjuk Önöknek, hogy íme részünket kérjük munkájukból. Hogy e részt kivesszük magunknak, komoly akarattal, kivesszük lángoló lelkesedéssel!

De eljöttünk azért is, hogy megkérjük Önöket, részesítsenek minket abban a jóakarásban, abban az egyszerű és őszinte barátságban, melyet lovagias nemzetem fiai tőlünk soha meg nem tagadtak.

Közös munka és őszinte barátság! S a viszontlátásra egyszer, talán nem is oly sokára Magyarországon, Budapesten” [21].

Légrády Erzsébet nemcsak Hágában, hanem egész életében is harcolt a nők egyenjogúsításáért, a nők elismeréséért a tudományos pályákon. Az egyetemet is főiskolát végzett nők egyesületének egyik alapító tagja és végig lelkes harcosa volt.

1916-tól 1928-ig az 1876-ban alapított „Isteni Gondviselés Gyógyszerár” tulajdonosa. Ez a gyógyszerár Budapestén, a Majakovszkij utca 86. szám alatt működött; helyén ma OTP-fiók van [22].

A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság *Légrády* doktornőt 1937. november 12-én kimagasló munkájának elismeréséül *Jakabházy*-éremmel tüntette ki [23]. 1959. november 15-én, 85 éves korában halt meg. Hamvait a rákoskeresztúri új köztemetőben helyezték el.

A gyógyszerészeti gyakorlat és tudomány első női művelői Magyarországon kutatásaink alapján *Thinagel Szerafin* és dr. *Légrády Erzsébet* voltak. Az előbbi a kolozsvári egyetemen hazánkban elsőnek szerzett 1903-ban gyógyszerési diplomát, az utóbbit a budapesti egyetemen 1906-ban elsőnek avatták gyógyszerészdoktorrá, s tudományos munkássága mellett a gyógyszerési közéleti tevékenységbe is bekapcsolódott. Mindketten kiérdemelték, hogy megőrizzük emléküket és büszkén tekintsünk fel úttörő munkásságukra.

IRODALOM

1. Gyógyszerési Hetilap 595 (1893). — 2. Pallas N. Lexikon XII. kötet, 333. — 3. Gyógyszerési Hetilap 142 (1895). — 4. Gyógyszerési Hetilap 98 (1895). — 5. Gyógyszerési Hetilap 16, 242 (1895). — 6. Gyógyszerési Hetilap 16, 241 (1895). — 7. *Győri T.* Az orvos-tudományi kar története. Bp. (1936). — 8. Gyógyszerési Hetilap 25, 385 (1895). — 9. Gyógyszerési Hetilap 465 (1895). — 10. Gyógyszerési Hetilap 197, 210 (1895). — 11. Budapest (napilap) 62, 1895. márc. 3. — 12. Hét (hetilap) 14, 1895. márc. 3. — 13. Gyógyszerési Hetilap 25, 385 (1895). — 14. Gyógyszerési Hetilap 1895. dec. 1. — 15. Gyógyszerési Hetilap 1895. dec. 8. — 16. Gyógyszerési Hetilap 405 (1903). — 17. Gyógyszerési Hetilap 123–125 (1904). — 18. Gyógyszerési Hetilap 347 (1905). — 19. Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének tájékoztatója I (1973). — 20. Gyógyszerési Hetilap 381 (1906). — 21. Gyógyszerési Hetilap 50, 669 (1913). — 22. Gyógyszerészek Zsebnaptára, Budapest (1916–1928). — 23. Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesítője 59 (1938).

Баноне д-р Марианн Флейшманн и д-р Карой Залаи: Первые женщины занимающиеся фармацевтической практикой и наукой в Венгрии

Обучение женщин фармацевтической профессии впервые было выдвинуто 17-го сентября 1893 года Фармацевтическим Еженедельником. В профессиональной печати и в газетах был опубликован длинный ряд статей против данного вопроса. Наконец по решению министра обучения от 31-го декабря 1895 года № 72039 была создана возможность для вступления женщин в профессию фармацевтов.

В Венгрии Серафин Тинагел и д-р Эржебет Лигради занимались первыми фармацевтической практикой и наукой. Первая впервые в Венгрии получила диплом фармацевта в 1903 году в университете г. Коложвар, вторая впервые в Венгрии получила звание доктора фармацевта в будапештском университете.

Dr. K. Zalai and Dr. M. Bánó-Fleischmann: *The first female workers of pharmaceutical practice and science in Hungary*

Education and employment of women in pharmacy had been proposed in Hungary at first time in the September 17th issue, 1893, of the pharmaceutical weekly "Gyógyszerészi Hetilap". The proposition exerted ardent opposition as witnessed by contemporary professional and other journals. The way to the pharmaceutical profession has been opened by the No. 72039 Order of the Minister of Public Education, issued on the 31st December, 1895. The first women to obtain the diploma of Magister Pharmaciae were Miss *Seraphine Thinagel* and Miss *Erzsébet Légrády*. The first named lady received her diploma at the University of Kolozsvár in 1903; the first Hungarian lady to obtain the degree of Doctor Pharmaciae was Miss *Erzsébet Légrády*, who was awarded with the degree in 1906 by the Budapest University.

Dr. K. Zalai und Dr. M. Bánó-Fleischmann: *Die ersten weiblichen Vertreter der praktischen und wissenschaftlichen Pharmazie in Ungarn*

Die Ausbildung und der Einsatz von Frauen im Apothekenwesen kam zunächst am 17. September 1893 in der Fachzeitschrift „Gyógyszerészi Hetilap“ zur Diskussion. In einer Reihe von Beiträgen, die in der Fachpresse, wie auch in Tageszeitungen veröffentlicht wurden, wurde diese Möglichkeit abgelehnt. Letzten Endes ist die Bewerbung von Frauen zum Apotheker durch eine Anordnung des Kultusministers von 1895 ermöglicht worden.

Die ersten Repräsentanten weiblichen Geschlechts der ungarischen Pharmazie sind *Seraphine Thinagel* und *Dr. Erzsébet Légrády* gewesen. Die erste diplomierte 1903 in Kolozsvár, *Erzsébet Légrády* wurde 1906 an der Budapester Universität zum Doktor promoviert.

(*Fővárosi Tanács Gyógyszertári Központja 605-ös Gyógyszertár, Budapest VI., Bajcsy-Zs. út 29. és Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszertára, Budapest IX., Hőgyes Endre u. 7.*)
Érkezett: 1974. X. 10

Fórum

Hozzászólás Kempler Kurt „A gyógyszerügy egyes problémái a magyar népgazdaságban” című tanulmányhoz

DR. AUBER LÁSZLÓ

Dr. Kempler Kurt idézett című tanulmányában egyebek között felvetette a gyógyszerellátás szervezeti reformjának gondolatát abból a véleményéből kiindulva, hogy a jelenlegi megyei-költségvetési irányítás és a gyógyszertári központok vállalati formája között ellentmondás van, minthogy a megye minden egyéb egészségügyi szerve költségvetési keretben működik. Mindaddig, amíg a gyógyszerellátás teljesen ingyenessé nem tehető, a gyógyszertárak költségvetési intézménnyé átszervezése nem volna reális. Ezért tartós átmenetként a gyógyszertári központok és a Gyógyért közös országos vállalatát egyesítést javasolja, mivel a központi gazdálkodás és egységes irányítás lényegesen tovább javíthatná a gyógyszerellátás rendszerét.

A szerző ehhez a gondolatmenethez csatlakozik. Helyesli az országos vállalat létrehozását, de szükségesnek tartja az OGYI megfelelő átszervezését, hatáskörének és létszámának kibővítését. A hiánycikkek megszüntetése érdekében olyan komoly középüzem létesítését javasolja, amely az országos gyógyszertári központ (vagy átmenetileg a megyei gyógyszertári központok) és a Magyar Gyógyszeripari Egyesülés közös vállalataként működne. Bizonyos perifériásan jelentkező társadalmi szükségletek kielégítésére a gyógyszerészszakosítás továbbfejlesztését, továbbá az élelmiszer-kémia és táplálkozástudomány, valamint — a gyógynövényismerethez csatlakozva — az agrokémia bizonyos lényeges elemeinek oktatását javasolja. Bizonyos társadalmi szükségletek kielégítésére, a „szakgyógyszerészek szolgáltató munkaközösségének” kialakítását veti fel. Ilyen munkaközösségek jobb, intézményes kereteket kínálhatnának olyan tevékenységek számára, mint az agrokémiai vagy klinikai-laboratóriumi vizsgálatok és tanácsadás stb., mint a másodállás vagy a túlórázás rendszere.

Számos más gondolat mellett felveti a szerző a gyógyszerészoktatás meghonosítását a pécsi és debreceni egyetemen (a gyógyszerészhiány leküzdésére), továbbá a vidéki nem orvosi egyetemek felhasználását a gyógyszerész-továbbképzés és szakgyógyszerész-képzés bázisául. Ehhez csatlakozik a gyógyszerészeti szakasszisztensek képzésének gondolata.

Auber nagy szakmáseretettel, mély tudományos felkészültség és sok évtizedes személyes tapasztalat alapján megírt — szerényen hozzászólásnak nevezett — munkáját azzal tesszük közzé, hogy szeretnénk, ha a benne foglaltak — *Kempler dr.* idézett cikkéhez hasonlóan — újabb termékeny viták kiindulópontjává válnának, mert a sok, megszívlelendő és vitatható tétel egyaránt gazdagsága ennek a „hozzászólás”-nak.

Szerkesztőség